

Turfstekers pad America

Projectplan

Inleiding.

America is een van de 10 kernen van de gemeente Horst aan de Maas. Deze gemeente maakt een belangrijke ontwikkeling door van een van oudsher agrarische gemeenschap naar een meer gedifferentieerde gemeenschap. In deze ontwikkeling neemt de toeristisch-recreatieve sector een steeds belangrijkere plaats in. Het is zelfs een van de speerpunten van de gemeente Horst aan de Maas.

Het richt zich enerzijds op het behoud en het versterken van

bestaande bedrijven en voorzieningen en anderzijds op een verbrede ontwikkeling van het platteland en vooral de leefbaarheid van de kernen. Een speerpunt is het regionale project Park de Peelbergen.

Het toerisme is een betrekkelijk jonge bedrijfstak in Noord Limburg. De vele natuurgebieden en het uitgestrekte buitengebied van de gemeente Horst aan de Maas lenen zich bij uitstek voor actieve vakanties. Jaarlijks vinden er binnen het gebied van Horst aan de Maas ongeveer 2 miljoen overnachtingen plaats.

America is strategisch gelegen in deze gebiedsontwikkeling. Het is een actieve gemeenschap met ongeveer 2200 inwoners. Veel van deze inwoners zijn lid van een vereniging. America kent ongeveer 50 verenigingen en stichtingen.

America is relatief jong en is ontstaan op een kruising van "wegen". De spoorwegontsluiting van het Peelgebied in 1866 vormde de aanzet tot de ontwikkeling van deze nederzetting in de Peel. Toen er betere wegen aangelegd konden worden, kwam er een dorp met een gemengde bevolking tot stand.

De nederzetting lag in het grote veen- en heidelandschap van de Peel. Zoals in andere veenkoloniën was het leven er hard en moesten de mensen hard werken voor weinig geld. De keuterboeren en veenarbeiders, de turfstekers hadden een

moelijk bestaan. De zelfredzaamheid was groot. Dit heeft mede het volkskarakter van de Amerikanen gevormd.

De ruimtelijke structuur wordt gekenmerkt door bebouwingslinten.

Markant is de doorsnijding van het dorp door de spoorlijn Venlo - Eindhoven. De oude kern wordt gevormd door de Past. Jeukenstraat en de Nusseleinstraat. Enkele jaren geleden is deze hele oude kern compleet gerenoveerd. Het kerkplein is een markant punt met een evenzo markante kiosk, gelegen aan de spoorlijn op de plek waar vroeger de eerste Wachtpost stond, Wachtpost 16.

De land en tuinbouw zijn vooral in het buitengebied nog steeds beeldbepalend aanwezig. Door de ontginningen van het gebied is de karakteristieke ligging aan de Peel met zijn open veengebieden, heidegebieden met bijen, schapen en vennen, niet meer als zodanig herkenbaar.

Op korte afstand van de kern America liggen de 2 bungalowparken van Center Parcs: het Meerdal en Loohorst, samen goed voor 1 tot 1,5 miljoen overnachtingen per jaar.

Verderop aan de Midden Peelweg is park de Schatberg gelegen en de diverse kampeerbedrijven in de regio kennen een groot aandeel vaste gasten op seizoenkampeerplaatsen.

Deze verblijfsrecreanten vormen voor America samen met de dagrecreanten, die de groene omgeving zoeken, een belangrijke toeristisch recreatieve markt. Voor een fietstocht in de omgeving zijn er diverse high lights. Wat te denken van Griendtsveen, Helenaveen, Mijl op Zeven, de Maas, diverse streekmusea in interessante kernen en andere bezienswaardigheden.

America en zijn omgeving zijn ongetwijfeld een prachtige bestemming voor een "ommetje" door de bossen en het platteland van dit stuk Peelgebied. De nabijgelegen Schadijkse bossen

vormen een prachtige natuurlijke schakel met het gebied rond America.

In de omgeving van America is een netwerk van fiets- en wandelpaden aanwezig, o.a. in de genoemde Schadijkse Bossen. De regio beschikt over een fietsroute en knooppuntennetwerk, dat volledig bewegwijzerd is.

America is gezien de kwaliteit van het toeristisch - recreatief product met name geschikt voor lichte vormen van sportieve openluchtrecreatie, zoals fietsen, wandelen, vissen, speeltuinbezoek, kinderboerderijbezoek e.d.

De toerist en de recreant is kritisch en vraagt om goede producten. De oriëntatie op de omgeving zal zich steeds meer uitbreiden en er worden steeds meer dagtochten in de omgeving gemaakt, waarbij we vooral denken aan fietsen en wandelen. De markt hiervoor zal nog verder groeien. Zeker als we als America kunnen inspelen op deze trends in de relevante markten van ouderen en gezinnen op de parken en de mensen uit de eigen regio.

Project Turfstekerspad

In de nu volgende beschrijving van het Project Turfstekerspad, zult u zien dat dit project uitstekend past in de toeristisch recreatieve visie, die hierboven beschreven is.

Zoals genoemd was het gebied rond de Peel vroeger een belangrijk veengebied waar de mensen vanuit de hele regio de turf kwamen steken voor eigen gebruik om de huizen in de koude winters warm te houden. Ook waren er veel mensen die turf gingen steken om wat extra's bij te verdienen. Alle mensen, die vanuit Horst en omgeving naar de Peel gingen kwamen door America en volgden de route waarvan het nieuw aan te leggen Turfstekerspad deel uitmaakte.

Routebeschrijving Turfstekerspad. Zie kaartje in bijlage 4

1. Start bij Cafe Boëms Jeu. Ten tijde van de turfstekers was dit het zgn. Stationskoffiehuis en gelegen vlakbij het station America, dat jammer genoeg in 1970 tegen de vlakte is gegaan. Bij het Café is ook de routebeschrijving te verkrijgen.
2. Via het Beukenhof, voormalig openluchttheater, thans speeltuin en dierenweide, komen we op de Putweg. Aan deze weg lag vroeger een belangrijk Turfstrooiselfabriek. Vervolgens komen we bij de Put.
3. de Put is thans een prachtig viswater. In het midden van de 19^e eeuw is deze vijver ontstaan doordat het afgegraven zand gebruikt werd voor de ophoging van de nieuw aan te leggen spoorlijn

Venlo - Eindhoven. Aan de rechterzijde van dit viswater ligt een vleermuizentunnel.

4. vervolgens gaan we over de nieuw aan te leggen, ca. 80 meter lange ecologische dam naar de overzijde van de Put en vervolgen de weg over een pad tussen de spoorlijn en de Put.
5. het laatste gedeelte van de Put is erg interessant omdat hier een prachtig nieuw biotoop is aangelegd: een paddenpoel. Vlakbij deze plek lag vroeger het Wachtposthuis nr. 17.
6. we steken vervolgens schuin over naar het zgn. Putbos. In de volksmond was dit vroeger "d'n bos van van de Griendt", de ontginners van de Peel. Hier komen we op een deel van het vroegere Turfstekerspad. De route door dit bos brengt ons op de Midden Peelweg. Links van de Midden Peelweg ligt de Dorperpeel, begin 60-er jaren ontgonnen Peelgebied. Hier gebruiken we een klein stukje fietspad om vervolgens op de Wouterstraat te komen. Ook hier lag heel vroeger een laaggelegen ven: de Wouter.
7. De route voert ons verder langs het Bungalowpark Loohorst van Center Parcs. Vlak na de laatste bungalows gaan we via een zandpad richting Gerard Smuldersstraat. Dit zandpad was in vroeger tijd eveneens een deel van het Turfstekerspad, dat de mensen uit Horst en Meterik naar de Peel voerde. Op oude kaarten was dit het enige pad richting de Peel.
8. Dit zandpad brengt ons bij de uitlopers van de Schadijkse Bossen, een natuurrijk boscomplex met open heideterreinen. Dit natuurterrein met zijn zeldzame planten en dieren wordt beheerd door Staatsbosbeheer.
9. op dit stuk wandelroute zijn ook enkele comfortabele rustplaatsen .
10. In de Schadijkse Bossen sluit de wandelroute aan op de bestaande wandelroutes en passeren we weer een mooie eenden- en paddenpoel.
11. de route loopt hier door een mooi stuk bos, dat grenst aan het weidegebied waar sinds een aantal jaren de slotconcerten van de landelijk vermaarde dialectgroep Rowwen Hèze plaatsvinden. Gedurende 1 weekend worden de natuurlijke geluiden overstemd door de fraaie texmexsound van onze plaatselijke trots.
12. vanaf deze kant zien we in de verte de rand van het dorp America. Een zandpad voert ons in die richting. De route slingert verder door het dorp. Via de Nusseleinstraat, de hoofdstraat van het dorp, waar we bijvoorbeeld bij Warme Bakker J. Ummenthun een lekker stuk "bookeskook" of een lekker sneetje van de aloude "plats" of een lekker turfbroodje kunnen nemen, komen we op het fraaie kerkplein. De St.

Jozefkerk uit 1893 met aan het spoor de fraaie kiosk vinden we aan de Past. Jeukenstraat. Hier zijn enkele oude, interessante gebouwen gelegen. Hier ligt ook de heemkundemuseum van de Werkgroep Ald America (de Moeëk), waar America's "schatten"

uit het verleden bewaard blijven. Op zaterdagmiddagen en op afspraak is dit leuke museumpje geopend voor wandelaars en andere belangstellenden.

13. Het geboortehuis van de medeoprichter DAF - autofabrieken Huub van Doorne ligt tegenover Café Boems Jeu, thuisbasis van de groep Rowwen Hèze en het eindpunt van de wandelroute.
14. een lekker kop koffie met een overheerlijk stuk Limburgse vlaai of een lekker biertje, een fles Rowwen Hèze bier of gewoon iets fris zal na zo'n stevige wandeling vast en zeker smaken.

De nieuwe wandelroute is ongeveer 6 km. lang en zal een welkome aanvulling zijn op het toeristisch pakket in de regio, maar zeker ook voor de vele wandelaars uit ons eigen dorp. Er loopt op dit moment geen wandelroute om het dorp America.

De criteria:

1. Het Turfstekerspad creëert een nieuwe mogelijkheid om te wandelen en kennis te maken met het gevarieerde buitengebied rond America en geeft tevens een mooie gelegenheid om het dorp America op je gemak te verkennen. Met de ingebruikname van het Turfstekerspad wordt de historische route van Horst en omgeving naar de turfveldjes in de Peel weer in ere hersteld. Zie 6 en 7 van de routebeschrijving.
2. het landschap en de verschillende kleine ecologische elementen geven een grote diversiteit te zien. Wat te denken van de fraaie visvijver de Put, de mooie beekdalen, een vleermuizentunnel, een nieuwe paddenpoel, gevarieerde bossen, mooie open landschapsuitzichten, recreatieve elementen rond de recreatieparken, een bestaande eendenpoel, open heideterreinen, groene weilanden, de Schadijkse

bossen met zijn vele vogelsoorten en insecten. Kortom: zeer gevarieerde landschapselementen.

3. In principe zijn alle gronden waar gebruik van gemaakt wordt om het Turfstekerspad te realiseren in eigendom van de gemeente Horst aan de Maas en andere overheden zoals het Waterschap.
4. Het idee is ontstaan bij het bestuur van Hengelsportvereniging De Put, een actieve groep sportvissers, die tevens het beheer hebben over de bijzonder fraaie visvijver de Put. Vanaf het begin is het idee ontwikkeld in samenwerking met de gemeente Horst aan de Maas, die meteen enthousiast waren over het plan. Vervolgens is het plan in concept besproken met de Heemkundewerkgroep in het dorp, de Stichting Werkgroep Ald America. De combinatie tussen de historie van het dorp en wandelen, recreëren werd meteen opgepakt. De werkgroep was meteen bereid om haar Oudheidkamer open te stellen voor wandelaars, die hier

interesse voor tonen. De dorpsraad van America stond, net als voornoemde werkgroep erg positief tegenover de plannen. Vervolgens is er ook contact gezocht met enkele ondernemers van het dorp, die het plan eveneens zien als een welkome aanvulling op het toeristisch product. Ook

is er contact geweest met de Hengelsportfederatie Limburg. Zij zijn nauw betrokken bij het beheer van de visvijver en zijn deskundig op het gebied van de aanleg van de te realiseren ecologische verbinding in de visvijver. In goed overleg zullen er op de route informatiepaneeltjes geplaatst worden met daarop historische informatie en informatie over plant en dier e.d.

5. zie 4. O.a. met de Warme Bakker J. Ummenthun zullen initiatieven worden ontplooid om "bookeskook" of de aloude "plats" weer in het bakkersassortiment op te laten nemen.
6. Het 2^e gedeelte van de wandelroute sluit aan op het bestaande wandelroutenetwerk van de Schadijkse Bossen en vlakbij ligt het wandelgebied De Heerepeel, een nieuw aangelegd natuurgebied tussen de recreatieparken Loohorst en Meerdal.
7. zie punt 6. Van aansluiting op een ommetje in de zin van dit nieuwe ommetje is niet echt sprake.

8. zie begroting in Bijlage 1
9. hiervoor is vooralsnog geen begroting gemaakt. Hierover is wel gedacht en er zijn enkele ideeën naar voren gekomen. In de toekomst zou het o.i. mogelijk moeten zijn om een soort wandelknooppuntenroute op te zetten voor de regio. Het Turfstekerspad zou hier goed op aan kunnen sluiten. Verder zijn er nog enkele lokale projecten, die mogelijk in aanmerking zouden kunnen komen, zoals extra aanpassingen aan de visvijver, herbouw oude station van America. Dit gebouw stond vroeger op de route van het Turfstekerspad.
10. Er zijn al afspraken gemaakt over het eventuele onderhoud. De gemeente, de hengelsportvereniging en de dorpsraad leveren naast een stuk professionele ondersteuning bij het onderhoud en het beheer ook een deel van de benodigde arbeid in de vorm van vrijwilligers. De ervaring leert dat dit soort projecten in ons dorp breed gedragen worden en dat er snel een ploeg mensen klaarstaat om de handen uit de mouwen te steken. Er liggen al enkele voorbeelden hiervan: onderhoud bospaden, groenonderhoud in diverse wijken, onderhoud van de diverse accommodaties van verenigingen e.d.
11. Hier zijn al ideeën over gevormd. Vooralsnog houden we dit nog even binnenskamers en wordt t.z.t. een echte verrassing.
12. Het idee is geboren om , in overleg met de gemeente, langs de visvijver aan de spoorzijde een nieuwe rij knotwilgen aan te leggen. Op de kopse kant staan nu al knotwilgen. De pas aangelegde paddenpoel zal uit de anonimiteit treden. Nu weten weinig mensen dat hij er ligt. Het initiatief van de bloeiende akkerranden zal verder uitgebreid kunnen worden.
13. in ieder geval ontstaat er een nieuw waterbiotoop in het deel van de visvijver achter de nieuw aan te leggen ecologische verbinding. Zie bijlagen 2 en 3. De paddenpoel ligt er al.

Tot slot:

Heet u welkom op het Turfstekerspad !!

Hengelsportvereniging HSV de Put

Frans Kleuskens (vz.)

St. Werkgroep Ald America

Hay Mulders (vz.)

Dorpsraad America

Hay Engels (vz.)

I.s.m. Gemeente Horst aan de Maas (Dhr. Jos Claessens) en
Hengelsportfederatie Limburg (Dhr. Marc Budé).

Tekst en Foto's : Hay Mulders, St. Werkgroep Ald America
en archief van de werkgroep.

Tekst Bijlage 2 en 3: Marc Budé

America, 22 februari 2007.

Correspondentieadres:

HSV de Put
Dhr. F. Kleuskens
Wouterstraat 9
5966 PP America
Tel. 077 4641823

Bijlage 2

De ecologische dam in visvijver "De Put"

Vissen vormen een belangrijk deel van het totale aquatische ecosysteem. De waterkwaliteit, het milieu, de waterplanten, het fyto- en zoöplankton en de aanwezigheid van macrofauna beïnvloeden in belangrijke mate de visgemeenschap. Niet alleen de fysische omstandigheden bepalen de samenstelling van de visstand ook invloeden van buitenaf. Een van de grote externe invloeden op de visstand vormt de predatie door Aalscholvers. In deze notitie zal de aard van deze externe invloed worden beschreven en de meest plausibele oplossing voor dit probleem. Tevens wordt de ecologische winst voor het totale aquatische ecosysteem beschreven die ontstaat door de aanleg van een ecologische dam.

Probleembeschrijving:

De landelijke hengelsportorganisatie heeft een aantal jaren geleden het effect van Aalscholvers op visstanden onderzocht. (zie bijgevoegde brochure "Aalscholvers en Sportvissers") Dit onderzoek, waarbij is samengewerkt met de OVB en Vogelbescherming Nederland, bestond uit een literatuurstudie en diverse veldonderzoeken

waarbij de visstand in wateren vóór en na Aalscholverbezoek werd bemonsterd. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat Aalscholvers in (afgesloten) wateren zonder schuilgelegenheid of in wateren met onnatuurlijke visstanden, een aanzienlijk effect op de visstand kunnen hebben. In een aantal visvijvers bleek zelf dat alle vis tussen de 15 en 35 cm verdwenen was. Twee de onderzochte oorzaken:

- De eutrofiering. Hierdoor nam de productie van vis toe en daarmee het voedsel aanbod voor Aalscholvers en tegelijkertijd een afname van ondergedoken vegetatie en daarmee het aantal schuilplaatsen van vis.
- Gedragsaanpassingen van Aalscholvers. Groepsgewijs foerageren en het creëren van (tijdelijke) nieuwe kolonies en broedplaatsen.

Uit genoemd onderzoek komt naar voren dat het effect in wateren met (natuurlijke) schuilplaatsen zoals riet en ondergedoken vegetatie het effect van Aalscholvers op de visstand veel minder was.

Het Nederlandse water wordt langzaam maar zeker minder voedselrijk waardoor de productie van vis langzaam maar zeker afneemt. Hierdoor hebben Aalscholvers, die voorheen op het IJsselmeer visten, hun jachtgebied verplaatst. Dit laatste wordt bevestigd door het toenemen van het aantal kolonies in Nederland. Uit onderzoek blijkt dat het aantal Aalscholvers in Nederland al jarenlang niet meer toeneemt, maar fluctueert rondom een 20.000 broedparen. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de relatief lange levensduur van Aalscholvers waardoor het aantal Aalscholvers in relatie tot het voedselaanbod scheef kan komen te liggen. Een onnatuurlijke 'overmaat' aan Aalscholvers is het gevolg.

Vast staat dat Aalscholvers visstanden zodanig beïnvloeden dat de sportvisserij daar last van ondervindt. Door *een ander visstandbeheer en het creëren van schuilplaatsen* kan de predatiedruk afnemen, maar een zekere predatie door Aalscholvers op vis blijft aanwezig

Probleemaanpak:

Het creëren van een afgeschermd paai- en opgroeigebied voor de visstand in een deel van de visvijver "De Put" middels het aanbrengen van een ecologische dam. Met de dam wordt een deel van de visvijver afgeschermd waardoor in het afgeschermd deel, dat ondieper is, een weelderige waterplaten vegetatie kan ontstaan. In de dam wordt een met een roosterwerk afsluitbare voor vis passeerbare doorgang aangebracht zodat uitwisseling van vis en andere aquatische organismen mogelijk blijft. De paai- en opgroeiplaats wordt uitgesloten van bevissing.

Analyse van de verwachting over de uitvoering.

Door de aanleg van de ecologische dam ontstaat een ondieper paai- en opgroeigebied waarin in het voorjaar de temperatuur van het water sneller oploopt zodat vis deze paaiplaats van nature opzoekt. Na de paai trekken de ouderdieren naar het open water, zonodig gestimuleerd door menselijk ingrijpen, waarna het

roosterwerk in de doorgang wordt geplaatst. In de loop van het seizoen als het vissen jongbroed voldoende groot is, wordt het rooster weggehaald zodat de aanwas naar het open water kan trekken. Door de weelderige waterplantengroei wordt de predatie van Aalscholvers ernstig bemoeilijkt en zal het aantal Aalscholver predatiedruk afnemen. In de zomermaanden, het najaar en winter kan de vis van het openwater dekking zoeken in het paai- en opgroeigebied, waardoor het succes van de Aalscholverpredatie zal afnemen en de Aalscholver "de Put" eerder zal mijden. Over de ecologische dam is een wandelpad geprojecteerd van het "Turfstekers pad America". Het paai- en opgroeiplaats zal de educatieve en belevingswaarde van de wandelaar zeer zeker vergroten.

In bijlage 3 de brochure: "Aalscholvers en sportvissers"